

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.: 17.026567

Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Commissie Veiligheid en Gezond Water	Datum bespreking: Woensdag 15 maart 2017 09.30 – 12.50 uur Plaats: VV-zaal Opgesteld door: Mw. R. Lubbers
<u>Aanwezigen</u> • J.J. Bakker, voorzitter • J.C.H. Haan, hoogheemraad • M. Kastelein, hoogheemraad • Mw. M.E.F. Leewis, hoogheemraad • R.P.A. van der Meer (A&B) • P.A.M. van der Poel (A&B) • J.B. van den Berg (AWP) • Mevrouw T.O. Fierens (PvdA) • G.H. von Faber (WN) • Mw. R. Bleyie (PvdD) • N. van der Plas (CU-SGP) • R. F. Schols (50PLUS) • J.M. Hermans (VVD) • Mw. J.M. Stoop (Natuurterreinen) • J.G.M. Zweers (duo lid CDA) • Mw. C.M.H. van Hage-Dondorp (secretaris commissie VGW) <u>Afwezigen</u> • J.J. Blijleven (A&B) • Mw. E.J. de Vries (CDA) • Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) <u>Overige aanwezigen</u> A. Bol, H. Gerrits, P. Versteeg, P. de Booij, Mw. Van Keulen	
VERSLAG	ACTIE
1. OPENING EN VASTSTELLING AGENDA De <u>voorzitter</u> opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.	
2. SPREEKRECHT Er zijn geen aanmeldingen ontvangen.	
3. NOTULEN VAN DE COMMISSIEVERGADERING V&GW VAN 18 JANUARI 2017 EN TOEZEGGINGENLIJST <i>Redactioneel (openbare deel):</i> de heer <u>Van den Berg</u> verzoekt om in de passage over de klankbordgroep TOZ, de voornamen van de medewerkers te vervangen door de achternamen, zoals te doen gebruikelijk. Het verslag wordt overigens ongewijzigd vastgesteld. <i>Redactioneel (besloten deel):</i> dit wordt ongewijzigd vastgesteld. <i>Toezeggingenlijst:</i> deze wordt ongewijzigd vastgesteld.	
4. MEDEDELINGEN De heer <u>Haan</u> heeft de commissie al geïnformeerd over de recente overstort van gezuiverd water, vermengd met zuiveringsslib, bij de AWZI in Aalsmeer. De calamiteitenorganisatie heeft door het indammen van het overgestorte deel de gevolgen kunnen beperken. Deze AWZI wordt in 2018 gesloten. De riooloverstort in het rioolsysteem van de gemeente is beperkt: er is een opvangcapaciteit op de zuivering, mede bedoeld voor overstort. Dit incident was een voorzien risico. De komende zes jaar wordt onderzocht hoe de AWZI's die op de nominatie staan om te sluiten, nog optimaal kunnen draaien. Tussen de periode van de renovatie/het preventieve onderhoud tot de sluiting, blijft het risico op problemen	

	VERSLAG	ACTIE
	bestaan. Mevrouw <u>Leewis</u> kondigt de commissie aan een TKN memo over exoten te mogen verwachten, te verwachten verzending is volgende week. In mei volgt er een tweede notitie over waterplanten. Beide stukken worden in de vergadering van mei integraal behandeld. De heer <u>Hermans</u>: in de stukken voor BOD staat dat Rijnland voor € 360.000 aan schone energie inkoopt. Hij memoreert zijn vraag (180) over het investeren in zuinige en schone energie. Wie is voor deze onderwerpen verantwoordelijk? Hoe verhoudt het bedrag van € 360.000 zich tegenover de uitgetrokken € 19 miljoen voor schone energie? De 'samenhang der dingen' is nu wat onduidelijk. Mevrouw <u>Leewis</u> antwoordt dat het college zich herkent in de gesignaleerde onduidelijkheid. Zij fungeert als aanjager, maar in tweede instantie wordt (bij een concreter vervolg) overgeschakeld naar de inhoudelijke portefeuille. Schone energie (aانبesteding) valt onder de dijkgraaf. De heer <u>Hermans</u> stelt dat er dus sprake lijkt te zijn van enige verkokering. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat de afspraken bedoeld zijn om dit te voorkomen. Het college ziet duurzaamheid en schone energie in essentie als een collegeverantwoordelijkheid. De <u>voorzitter</u> roept de aanwezigen op de software van de iPad voor 3 april te laten updaten. De heer <u>Schols</u> voegt hieraan toe dat dit nodig is om ondersteuning van de software ook na die datum te garanderen.	
4.a	Position-paper nutriënten Rijnland Duo-presentatie door H. <u>Gerrits</u> (beleidsadviseur waterkwaliteit) en hoogheemraad <u>Leewis</u> De heer <u>Gerrits</u> benadrukt dat Rijnland zich bezighoudt met nutriënten/mestbeleid omdat nutriënten wezenlijk zijn voor een goede waterkwaliteit. Een overdaad aan nutriënten leidt o.a. tot blauwalg en kroos. De commissie ontvangt de komende maanden meer informatie over de waterkwaliteit. Actieprogramma Nitraatrichtlijn: er vindt al 20 jaar intensief overleg plaats tussen Nederland en Brussel over de hoeveelheid meststoffen die Nederland mag toepassen. Het programma (inmiddels het vijfde) wordt eens in de vier jaar aangepast. Nederlandse zet met name in op behoud van de derogatie. Nederland stelt meer meststoffen dan gemiddeld nodig te hebben gezien de behoefte van de planten. Het grondwater van Nederland bevat veel nitraten en het oppervlaktewater scoort ook vaak slecht. Het overleg wordt voorbereid door EZ, I&M, LTO en de Waterunie (en indirect dus ook Rijnland). Mevrouw <u>Leewis</u> onderstreept de bestuurlijke samenwerking. De huidige gebruiksnormen zijn weliswaar primair de verantwoordelijkheid van de EU, EZ en I&M, maar om stappen te maken is als richtlijn afgesproken om verantwoordelijkheid te nemen op die onderdelen waarop men zelf invloed kan hebben. EZ moet dus nadenken over de normen, maar daarnaast moeten de agrarische sector, natuurorganisaties en waterschappen zich ook te beraden over hun eigen inbreng. EZ is positief over deze nieuwe insteek. Landbouw bepleit om de goede landbouwpraktijk als vertrekpunt te nemen (met name wat er gebeurt in de bodem gezien de combinatiemogelijkheden). Erkend wordt dat de landbouwpraktijk per regio aanzienlijk verschilt. Vandaar dat er ook naar de 'best practices' in de zeer diverse regio's wordt gekeken, o.a. door LTO, agrarische collectieven en de waterschappen. Het is van belang beter te weten hoe de watersystemen functioneren en waardoor de belasting wordt veroorzaakt. Vandaar dat de regionale 'factfinding' wordt versterkt. Er wordt gewerkt aan regionale afspraken (maatwerk) die kunnen leiden tot aanvullende regionale gebruiksvorschriften. Men wil voorts af van de vrijblijvendheid: 'datgene wat werkt, wordt het nieuwe normaal'. De heer <u>Gerrits</u> voegt hieraan toe dat Rijnland een programma 'Landbouwaanpak' heeft, uitgesplitst naar de specifieke teelten. Er wordt tevens samengewerkt in de zoektocht naar goede aanvullende regionale gebruiksvorschriften (met Noord-Hollandse waterschappen en de provincie Noord-Holland). Voorts moet de monitoring van emissies op orde zijn en wordt geïnvesteerd in de lozingseisen (afgestemd op de KRW). Het valt niet te voorspellen of Brussel de eisen al dan niet gaat aanscherpen. Mevrouw <u>Bleyie</u> vindt de presentatie er fraai uitzien en het gepresenteerde 'mooi bedacht', maar zij vraagt zich af wat er concreet kan gebeuren gezien de verschillende belangen. De heer <u>Zweers</u>: in de inleiding wordt de agrarische bedrijfsvoering als oorzaak voor de nutriënten-problematiek genoemd. Het CDA wil dat wordt aangegeven op welke soorten bedrijfsvoering wordt gedoeld en wat hun concrete bijdrage is. Welk type agrarisch bedrijf presteert suboptimaal en waarom? Waarom is aanscherping van de huidige gebruiksnormen niet mogelijk voor het bereiken van een goede waterkwaliteit en waarom bieden regionale gebruiksvorschriften dan wel een oplossing? Schets dus de hoofdlijn van wat er wordt beoogd. Afvalwaterketen: er wordt gesteld dat kleine emissies tot lokale	

VERSLAG	ACTIE
waterproblemen leiden. Rijnland zet in op het verminderen en voorkomen van riooloverstort. Wat zijn de vorderingen van deze inzet en waarom heeft deze niet geleid tot een oplossing van de genoemde problematiek, terwijl het probleem lokaal als nijpend/urgent kan worden beschouwd? Plaatselijke vervuiling kan een forse impact hebben op de nutriëring van het water. Cijfermatige onderbouwing: paragraaf drie is voor het CDA de kern. Hoe worden de cijfers van Rijnland objectief en betrouwbaar vastgesteld en waarop hebben deze betrekking? V-focus: hoe wordt de kritiek meegenomen? Er is door mevrouw Leewis teruggekomen op een artikel uit juni 2016 middels een tussentijdse notitie. Wat wordt er met de forse kritiek gedaan bij de uitwerking van de notitie, hoe worden de VV en de doelgroepen hierin meegenomen, ook v.w.b. de onderzoeksmethode en de definiëring 'schoon water', met name de onder- en bovengrens? Het CDA wil ook de planning voor het vervolgtraject weten. De heer <u>Van den Berg</u> vraagt waarom de 'position-paper' slechts onder 'Mededelingen' is geagendeerd en niet voor de VV of andere commissies. Wanneer staat een vervolgstap geagendeerd? Er is een brede behoefte om het onderwerp te bespreken. De AWP hecht aan het uitgangspunt 'De vervuiler betaalt', ook in het nutriëntendossier. Dat is nergens terug te vinden. Er zal een mechanisme gevonden moeten worden om vervuilers in kaart te brengen. Opvallend is dat het woord 'gemeente' amper wordt genoemd, ondanks de belangrijke rol voor de overheid. Monitoring en emissiecijfers: de gebruiksnormen en het lozingsbeleid van Rijnland zijn een resultante van een samenspel van overheden. Normen voor fosfor en stikstof verschillen helaas per waterschap, wat het voor de agrarische sector niet eenvoudig maakt. Opvallend is dat de nitraatnorm in België vijfmaal hogermag zijn dan in Noord-Brabant. Hoe valt dit uit te leggen door Brussel? De discussie wordt zowel nationaal als op Europees niveau gevoerd, maar het is wezenlijk dat er over eenduidige normen wordt gesproken. Goede landbouwpraktijk: de AWP beseft dat er sprake is van regionale verschillen, maar ook moet het type veehouder worden meegewogen voor een eerlijker beleid. Mevrouw <u>Stoop</u> kan zich grotendeels vinden in de hoofdlijnen en het gegeven dat Rijnland ook de schuld bij zichzelf zoekt v.w.b. de overstort. Zij is benieuwd naar de rol daarin van de gemeente en hoe Rijnland daarmee omgaat. Omdat het grootste deel van het werkgebied van het waterschap uit veen bestaat, zal zolang de bodemdaling aanhoudt, de aanwas van nutriënten aanhouden. Het plan leunt sterk op het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De tijd voor regionale maatregelen is angebroken: graag uitleg bij deze aanpak en data. Mevrouw <u>Fierens</u> ziet de bespreking als een eerste stap in een vervolgproces. De PvdA zou graag zien dat een aantal punten wat beter wordt onderbouwd in de notitie. Ze vraagt zich af waarop bepaalde passages zijn gebaseerd ('Natuurlijk zit hier spanning: studies laten immers zien dat de huidige gebruiksnormen nog niet automatisch een goede waterkwaliteit garanderen. Vooralsnog lijkt een verdere aanscherping van de gebruiksnormen niet mogelijk- en nodig'). Voor een goede analyse is het noodzakelijk om eerst de feiten boven tafel te krijgen. De fractie is voorstander van de beoogde verdere samenwerking t.b.v. maatwerk. De veroorzakers zijn gekwalificeerd, maar wat zijn daarvan de praktische gevolgen en hoe wordt dit proces vormgegeven? Boeren kunnen een belangrijke voorttrekkersrol krijgen in de samenwerking en zouden daarvoor criteria kunnen opstellen ('best practices' zijn beschikbaar). Zij hebben al een dergelijke positie m.b.t. de waterkwantiteit. Verbind de akkerbouw met de melkveehouders en neem dit als invalshoek. Verdeling in percentages: Rijnland heeft weinig invloed op externe factoren (zoals de rivieren). Maar hoe gaat Rijnland om met de waterzuivering (levert ook een bijdrage van 25%)? In meerdere agendapunten komen de nutriënten terug. De VV wil de diverse agenda's met elkaar verbinden, dus mogelijk kan het onderwerp als basislijn worden vastgehouden om te komen tot een integrale aanpak. De heer <u>Von Faber</u> vindt het bijzonder positief dat de sector zelf nadrukkelijk een grote inbreng heeft. Rijnland wordt voor 25% verantwoordelijk gehouden voor het probleem. De kanttekening dat de afvalwaterketen niet mag worden vergeten, vindt hij dan ook te vrijblijvend. Graag uitleg. Wat gaat Rijnland hier zelf aan doen? Er ligt te veel nadruk op de verantwoordelijkheid van de agrarische sector. Pagina twee: 'het nieuwe normaal komt uit de sector' hetgeen het draagvlak vergroot, maar wat wordt hier precies onder verstaan (meer inzet op kringloop-landbouw of circulaire economie)? Pagina 3: zijn de nutriënten, gewasbescherming en verzilting wel een-op-een met elkaar te combineren (wens sector) of moeten deze worden losgekoppeld? De heer <u>Hermans</u> benadrukt dat de 'position-paper' slechts als mededeling is gepresenteerd. Hij verzoekt mevrouw Leewis voor september 2017 een concretere uitwerking aan te bieden, waarin aandacht wordt besteed aan: de daadwerkelijke omvang van het probleem; de effecten van de verkoop van een bepaald aantal koeien; wat als er niets gebeurt; wat kan Rijnland doen en wat zijn dan de 'quick-wins'; wat is de	

VERSLAG	ACTIE
middellange en de lange termijn; wat doen de andere waterschappen en waaraan kan Rijnland het geld het meest effectief besteden? Maar bovenal ook: wat zijn de zichtbare gevolgen op de waterkwaliteit? Graag alles bezien in samenhang met de vuilwaterketen. De heer <u>Van der Plas</u> waardeert het dat partijen gaan samenwerken. Hij vindt dat de blik wat eenzijdig op anderen is gefocust en mist de rol van Rijnland toch wel enigszins. Hoe worden de data verzameld en wanneer zijn die beschikbaar? De heer <u>Van der Poel</u> wijst erop dat de fosforbelasting binnen het hoogheemraadschap van de actuele bemesting van de landbouw 5,4% bedraagt. In vergelijking: voor de RWZI's bedraagt dat 15% en voor de natuurgebieden 8%. Hij vindt dat alles in de juiste proporties moet worden bezien. Als er over derogatie wordt gesproken, wordt er alleen over grasland gesproken. Als bij de bollenteelt de mestnormen rigoureus worden aangepast, is een averechts effect niet uit te sluiten (lager humusgehalte, minder binding van nutriënten). Dus pas op dat Rijnland niet het omslagpunt bereikt! Hij adviseert iedereen het WUR-rapport dan ook te bestuderen en Rijnland te vergelijken met andere waterschappen. De landbouw 'doet het hier nog niet zo slecht'. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat de vragen de relevantie van het onderwerp onderstrepen. Het gevraagde integrale beleidsstuk (visie Waterkwaliteit) zegt zij toe: er wordt gewerkt aan een waterkwaliteitsstrategie en een procesontwerp over de wijze waarop de commissie en de VV bij het onderwerp kunnen worden betrokken (inhoud en proces volgens planning oktober 2017). Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de TOZ. Uitgangspunt DAW: de regionale gebruiksvoorschriften voorkomen vrijblijvendheid. De DAW is ook voorstander van concrete afspraken en versnelling. Het aantal betrokken partijen (waterschappen, agrariërs, natuurorganisaties) komt de kwaliteit van de afspraken ten goede, maar dit overleg vergt wel tijd. Persoonlijk ervaart zij de steun voor de aanvullende regionale gebruiksvoorschriften als een stapje naar de breuk met de vrijblijvendheid. In de uitwerking zal er meer aandacht voor de agrariërs komen, evenals meer onderbouwing. Gezien de complexe materie is bewust gekozen voor een compacte presentatie, mede om de commissie niet 'te overvoeren'. Zij is zich er terdege van bewust dat een melkveehouder niet vergelijkbaar is met een bollenboer en dat de grondsoorten regionaal ook fors verschillen. 'Agrarisch' is te veel een koepelbegrip en zal dus worden gespecificeerd. Het blijft een opgave om na te gaan wat waar precies zal werken. Zij roept de commissie op om haar blijvend scherp te houden waar het de mate van informatieverstrekking betreft. De vragen worden meegenomen in de bijeenkomsten/presentaties die nog worden gepland. Er wordt met partijen nog bekeken hoe de regionale gebruiksnormen kunnen worden opgesteld (onderwerp van het proces). Het klopt dat een gedegen cijfermatige onderbouwing essentieel is voor de oplossing. De onderzoeksvragen staan al uit. Mevrouw Leewis zal nadenken hoe de uitkomsten en de reeds beschikbare data het beste kunnen worden gepresenteerd in oktober. De heer <u>Gerrits</u> kan geen aanvullende informatie geven over de stand van zaken van het inventariseren van de norm. Rijnland heeft een schat aan basisinformatie, waaronder meetgegevens. Deze informatie wordt nu geactualiseerd en gestructureerd. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat het geweldig zou zijn als er een onderzoeksrapport zou kunnen worden opgesteld door een voor alle partijen acceptabele persoon. Het is evenwel normaal dat gerenommeerde onderzoeksrapporten door andere deskundigen in twijfel worden getrokken. Het is al winst dat alle partijen voldoende aanleiding zien om daadwerkelijk aan de slag te gaan op basis van de beschikbare feiten. De heer <u>Zweers</u> meent dat het juist gegevens zijn die voor draagvlak moeten zorgen. Als gegevens complex zijn en meerdere benaderingen mogelijk zijn, is het te volgen proces en het erbij betrekken van de betrokken partijen nodig om draagvlak te creëren. Spanningsveld: de beschikbare tijd. Mevrouw <u>Leewis</u> kan zich vinden in deze samenvatting. Deze bespreking is een startpunt en het college heeft bewust gekozen voor een aftrap op dit moment gezien de actualiteit van het onderwerp. De commissie wordt nu als eerste stap meegenomen; verdere verbreding naar de VV volgt. Vanuit de sector is opgeroepen te kijken naar financiële prikkels indachtig het adagium: 'de vervuiler betaalt'. Eenduidige normen: in het kader van de KRW worden doelen en normen geëvalueerd. Rijnland gaat nu niet lobbyen voor andere normen in Brussel, maar de Waterunie blijft inzetten op eenduidigheid. Mevrouw Stoop pleitte voor concrete maatregelen: mevrouw Leewis neemt aan dat deze zichtbaar worden in het gezamenlijke proces met de VV. De gevraagde onderbouwing van aannames komt in de vervolgnota. Kringlooplandbouw: de agrarische sector in Rijnland is zeer divers en alle varianten van goede landbouwpraktijk worden zichtbaar, waaronder kringlooplandbouw. In antwoord op de vraag of Rijnland zich niet primair moet richten op nutriënten, antwoordt mevrouw Leewis dat daar waar het logisch is om	Toezegging

VERSLAG	ACTIE
zaken met elkaar te verbinden, een pilot zinvol kan zijn om partijen te overtuigen. Maar als alles-met-alles op hoofdlijnen wordt verbonden, wordt veelal niets bereikt. Dus bekijk met name wat er op locatie werkt. De uitkomsten kunnen vervolgens breder worden getrokken (in de discussie over de goede landbouwpraktijk). De volgende keer staat nadrukkelijk beleid-in-voering op de agenda. Het WUR-rapport wordt zeer serieus genomen. De heer <u>Haan</u> wijst erop dat Rijnland inderdaad een deel van het probleem veroorzaakt, maar bovenal ook een belangrijk deel van de oplossing is. Communaal afvalwater – ingezameld door de gemeenten – wordt al effectief en efficiënt gezuiverd (zie de TOZ en het toegezegde strategische zuiveringsplan). Rijnland voldoet aan alle landelijke WVO-normen. Waar water effluent naar buiten komt, hanteert Rijnland strengere normen. Zodoende worden de gevoeligheden in het gebied (ook voor nutriënten) in kaart gebracht. Een deel van de belasting van het oppervlaktewater is afkomstig uit de zuiveringen. Technisch gezien is het mogelijk nog meer afvalstoffen te verwijderen. Het is aan de VV om te bepalen of het hiervoor de financiële middelen beschikbaar wil stellen. Er wordt met de VV gesproken over mogelijkheden om andere verontreinigingsbronnen aan te pakken: microverontreinigingen, medicijnresten e.d. Kortom: een extra zuiveringsstap is aan de orde (waarin stikstof en fosfaat wordt meegenomen). Er wordt samen met de drinkwaterbedrijven nagegaan of effluent een potentiële bron kan zijn voor drinkwaterbereiding (sluiting lokale kringloop). Overstorten zijn onbedoelde, maar wel legale oplossingen voor een periodiek overbelast rioolwatersysteem (hoosbuien). Het voorkomen van alle overstort vergt evenwel een onevenredige investering in gigantische pijpen. Rijnland is uiteraard niet tevreden met deze afspraak. Samen met de gemeenten wordt onderzocht op welke wijze de keten toch nog kan worden geoptimaliseerd, zodat het overstorten kan worden voorkomen. <i>Tweede termijn</i> Mevrouw <u>Fierens</u> onderstreept het belang om een eerste nota, zoals de voorliggende, adequaat te onderbouwen: een goed begin is immers het halve werk. Zij vraagt om een andersoortige nota: met onderbouwing, een heldere probleemstelling en de diverse rollen (op inhoud en proces) van de verschillende partijen. Zij vindt dat een dergelijk proces in overleg moet worden doorlopen. De PvdA vindt het belangrijk dat boeren op basis van ‘best practices’ het voortouw nemen in de gebiedsafspraken, mede t.b.v. breed draagvlak. Hiervoor moeten bepaalde coalities worden gesmeed en dienen stakeholders aan elkaar te worden gekoppeld. Hoe wordt dit proces ingestoken en hoe wordt het evenwicht bewaakt om de doelen en resultaten te bereiken? De fractie heeft behoefte aan een duidelijk standpunt van het college. De heer <u>Van Faber</u> vraagt of de heer Haan de afgesproken 5-5-2-2-verdeling op losse schroeven plaatst met zijn mededeling dat een extra zuiveringsstap extra geld vergt. De heer <u>Hermans</u> wijst erop dat de hoogheemraad begrippen als ‘proces’ en ‘project’ door elkaar gebruikt. Waarschijnlijk met reden. Hij ziet een inbreng van Rijnland als ‘project’ (daaraan kan het waterschap immers concrete doelen verbinden). Het overleg met anderen ziet hij als onderhandelingsproces. De hoogheemraad zou daarvoor op strategisch niveau de richting kunnen schetsen. De heer <u>Van der Poel</u> vindt dat er toch ook goed moet worden gelet op het effectief besteden van gelden. Elke geïnvesteerde euro moet voldoende opbrengen. Onderzoek eerst waar het meeste rendement kan worden behaald. Het is eenvoudig om bij het waterschap of de landbouw de zwarte piet neer te leggen met de opdracht: ‘ga het maar oplossen’: maar zijn de kosten dan in verhouding met de opbrengsten? De heer <u>Van den Berg</u> wil ook uitleg over de verschillende normen tussen de diverse Nederlandse waterschappen. Sommige hoogheemraadschappen rekenen de kwel wel toe, andere niet. Waterschappen hebben recht op differentiatie. Maar de verschillende berekeningen van de norm en de duiding zijn een complicerende factor in samenwerkingsverbanden met agrariërs, LTO, e.d. Graag aandacht daarvoor. De heer <u>Zweers</u> benadrukt dat de Stichting Mesdag weliswaar geen stakeholder is, maar nog steeds de nodige aandacht genereert met de felle kritiek op de diverse normen en de rol van de waterschappen (men keurt als slager het eigen vlees). Hoe wordt deze kritiek opgepakt? Via de Waterunie? Hoeveel tijd resteert er nog? In de introductie staat dat Rijnland, evenals de derogatie-bevoegdheid, onder druk staat van de EU. Bij niet-tijdig presteren, loopt de speelruimte voor de agrariërs gevaar. De materie is complex en het proces wordt intensief. Hij wil dat hiermee in de planning rekening wordt gehouden. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat zij alle kritische vragen en aandachtspunten vanuit de commissie ter harte neemt en bovendien herkent. Zij voelt de druk en zou graag snelle stappen willen maken, maar haar invloed is natuurlijk beperkt. De samenwerking met EZ verloopt gaandeweg beter dan voorheen, maar de neiging om zelf te bedenken wat er in Brussel moet gebeuren, is nog steeds aanwezig. In haar rol namens RBO West probeert zij snel te schakelen om te voorkomen dat de slag wordt gemist. Er is bewust gekozen	

	VERSLAG	ACTIE
	voor agendering in de commissie, omdat de commissie tot dusverre ‘van niks wist’. Zodoende is VGW aangehaakt en op de hoogte van wat er speelt. Snel schakelen blijft noodzakelijk, maar mevrouw Leewis zal de commissie zo goed en tijdig mogelijk informeren. Ze zet in op het optimaal inrichten van het eigen – nu nog prille – samenwerkingsproces, waarbij de afhankelijkheid van de goodwill van andere partijen evident is. Zonder draagvlak buiten de deur, zal Rijnland niks kunnen bereiken. Er is een verschil tussen ‘proces’ en ‘project’: zij zal deze toedeling steeds proberen aan te geven. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit moet er veel gebeuren en Rijnland kan dit niet alleen. Zij is optimistischer dan voorheen en wil partijen graag aan boord houden zonder dat dit leidt tot verzanding en uitstel van het nemen van pijnlijke beslissingen. Rijnland zal in elk geval een goed samenhangend team opzetten en de eigen mogelijkheden scherp volgen, maar het waterschap is mede afhankelijk van de buitenwereld. De ‘best practices’ zijn (nu al) nadrukkelijk het uitgangspunt van de samenwerking: de groslijst is reeds opgesteld. Kosten en effectiviteit: dit aandachtspunt wordt nadrukkelijk bewaakt en besproken met partners. Stichting Mesdag: de Waterunie begrijpt dat partijen de discussie beperkt ‘framen’(gezien de belangen), maar vindt dat de inbreng – die soms evenwel logisch overkomt - niet echt helpt. De Waterunie probeert de regie te behouden op de inhoud, de emotie en het proces en Rijnland probeert zich te richten op de feiten. De heer <u>Gerrits</u> vindt de informatie van de stichting soms ‘wat suggestief’. Waar het de verschillende normen betreft (10 mg België versus 2 mg in Nederland): deze 2 mg is stikstof, de 10 mg betreft nitraat. Wil men van nitraat naar stikstof omzetten, moet er gedeeld worden door 4 (→ 2,5). Kortom: de normen zijn identiek. Het is niet eenvoudig om facts van functie te onderscheiden in de informatie van de stichting. De heer <u>Haan</u> stelt dat in de waterketenplannen zal worden opgenomen waar investeringen moeten worden belegd in de keten: bij de gemeenten of het waterschap en het drinkwaterbedrijf. Of ligt er een gezamenlijke verantwoordelijkheid? Er is een kader afgesproken van 5-5-2-2, maar de VV kan de afspraak openbreken dan wel bepalen of er sprake is van een nieuwe opgave voor een nieuw college. Hij verwacht zelf dat het Strategisch Zuiveringsplan geen ommezwaai van de koers zal bevatten en dat 5-5-2-2 wordt gevolgd. De <u>voorzitter</u> rondt de bespreking van het memorandum af. De commissie onderkent de ernst van de problematiek en de grote belangen die op het spel staan en wacht de vervolgstappen belangstellend af.	
5.	VV-BESLUITVORMINGSNOTA'S	
5.a.	Uitvoeringskrediet Langerse Plassen De heer <u>Van der Plas</u> vraagt wat de meerkosten bedragen van het onderhoud van de natuurvriendelijke oevers. Citaat: ‘1.2 Aanleg van natuurvriendelijke oevers is een geen-spijt maatregel Natuurvriendelijke oevers zullen andere maatregelen als baggeren, slibvang of flexibel peilbeheer niet negatief beïnvloeden’: is er wel sprake van een positieve beïnvloeding? De heer <u>Von Faber</u> ziet de actieve inzet van de ingelanden als een voorbeeld van ‘van binnen naar buiten werken’. De fractie houdt vast aan het ten uitvoer brengen van het plan. De LP zullen ook in de toekomst last blijven houden van troebel water en vies water met te veel algen. Er komt land vrij nu een aantal agrariërs gaat stoppen, een aantal sloten ligt gunstig en er zijn al Quaggamosselen. Water Natuurlijk vraagt zich af of dit geen uitgelezen mogelijkheid biedt om samen met bijvoorbeeld de universiteiten van Wageningen en/of Delft op het land een innovatieve waterzuivering van Quaggamosselen te realiseren (zonder dat er mosselzaad kan wegvloeien in de LP). Kan Rijnland hierin het voortouw nemen? Mevrouw <u>Bleyie</u> stelt dat Rijnland moet voldoen aan de KRW. Als Rijnland de normen in de LP niet behaalt, wordt er een boete opgelegd gezien de inspanningsverplichting die bovendien in het verlengde ligt van afspraken in het WBP5. Er zal een aantal samenhangende maatregelen worden uitgevoerd, waaronder het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Een aantal fracties is sceptisch omdat een verbeterde waterkwaliteit niet kan worden gegarandeerd. Maar als een onderdeel wegvalt in een ecosysteem, kan dit gevolgen hebben voor andere onderdelen. Vandaar dat de fractie met nadruk de uitvoering van het beleid bepleit. Mevrouw <u>Fierens</u> stelt dat de kernvraag is of de optimale mix tussen chemisch/fysische en ecologische maatregelen is bedacht en of de keuzes goed worden uitgevoerd. Natuurlijk reageert Rijnland niet alleen op eisen van Brussel, maar voert het ook maatregelen uit omdat het waterschap zelf daarvan het belang inziet. De PvdA is blij dat de luwtemaatregelen inmiddels een integraal onderdeel uitmaken van de ecologische benadering. De fractie stemt in met het voorstel, hoewel er geen garanties kunnen worden	

VERSLAG	ACTIE
gegeven. Zij stelt voor om een werkbezoek te brengen aan de LP, zodat er van gedachten kan worden gewisseld met de omwonenden. De heer <u>Van der Meer</u> herkent zich niet in de scepsis die de PvdD meent te ontwaren bij andere fracties over natuurvriendelijke oevers, temeer daar er goed wordt gediscussieerd over dit thema en ecologische maatregelen. Het voorstel dat voorligt, is bovendien breder. Hij vindt het verstandig om suggesties als die van Water Natuurlijk mee te nemen in de zoektocht naar het verbeteren van de ecologie. In het gebied is sprake van een behoorlijk areaal privaat eigendom. Hoeveel gebruikers en eigenaren die aan de LP zijn gevestigd, hebben indertijd gebruikgemaakt van de verordening subsidie natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen? Rijnland dient een actieve betrokkenheid ook in de toekomst te stimuleren. Hij vraagt zich af of de herintroductie van deze verordening niet zinvol zou kunnen zijn c.q. of er andere mogelijkheden zijn om verbeteringen samen met de omgeving te realiseren. Als de oevers zijn aangelegd, moet die functie ook op termijn behouden blijven. Hoe is dat geborgd door Rijnland? Er zijn meerdere methoden om natuurvriendelijke oevers aan te leggen en voor de keuze van de locatie: hij vindt dan ook dat Rijnland moet toezien op het op de meest effectieve wijze aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Hij vraagt aandacht voor het doorlopen gebiedsproces: hoe was dit ingericht en wie en hoe zijn de mensen erbij betrokken? Zodoende wordt duidelijk wie er 'onder de omgeving' vallen en kunnen eventuele kritische vragen over het proces worden gepareerd. Omvang van het gevraagde krediet: in november werd € 1.290.000 gevraagd. Er wordt nu een uitvoeringskrediet van € 1,3 miljoen gevraagd. Graag een verklaring bij de verschillen tussen de natuurvriendelijke oevers en de luwtemaatregelen toen en nu. Mevrouw <u>Stoop</u> vraagt of de watersysteemanalyse beschikbaar kan worden gesteld. Zij denkt dat de voorgestelde luwtemaatregelen zullen bijdragen aan een verbetering van de waterkwaliteit. Zij mist een analyse van de risico's (het niet-halen van de KRW-doelstelling: zij schat dit risico hoog in). Wat zijn de gevolgen voor de organisatie als Rijnland richting Europa niet kan verantwoorden dat niet op de acht verschillende aspecten is gescoord? De heer <u>Zweers</u> vraagt hoe er zicht blijft op de vervolgaanpak voor wat betreft de fysisch/chemische maatregelen van dit project en vergelijkbare projecten. Er ligt nu een kredietaanvraag, maar er volgen meer kosten. Hij denkt dat deze alvast moeten worden ingepland. Binnen welke financiële ruimte kunnen bijkomende kosten worden gerealiseerd, ook in het kader van het verwachtingenmanagement. De heer <u>Van den Berg</u> steunt de aanpak, maar de wijze waarop natuurvriendelijke oevers worden gecreëerd/ingericht speelt een rol. Gaat het de hoogheemraad om het maken van het door de KRW voorgeschreven aantal aan te leggen kilometers natuurvriendelijke oevers of gaat het echt om de beste strategische plekken met de meeste kans op verbetering van de waterkwaliteit? Deze informatie ontbreekt in het voorstel. De fractie wil expliciet benoemen dat het niet de bedoeling is om derden te ondersteunen bij het aanleggen van een 'fraai stukje extra natuur'. De fractie sluit zich aan bij de vragen over de borging van het verbeteren van de waterkwaliteit en handhaving op langere termijn. De fractie vindt dat de risico's onvoldoende zijn beschreven om akkoord te kunnen gaan met het krediet. De effecten van de maatregelen zijn niet allemaal bekend. Wat als de maatregelen niet worden uitgevoerd? Die risico's zijn niet beschreven. Wat gaan de natuurvriendelijke oevers echt bijdragen aan de waterkwaliteit? In 2016 werd € 400.000 aangevraagd voor het onderzoek dat nog loopt. De fractie vindt eigenlijk dat de uitkomsten daarvan moeten worden afgewacht alvorens een uitvoeringskrediet wordt aangevraagd voor specifieke maatregelen. De heer <u>Van der Meer</u> interrumpeert: tijdens de recente workshop zijn de door de heer Van den Berg genoemde aspecten nadrukkelijk aan de orde geweest. Is die opgedane kennis wel meegewogen bij de beoordeling van de voorliggende kredietaanvraag? De aanvraag is op basis van de workshop nu immers uitgebreid van alleen natuurvriendelijke oevers naar een combi van natuurvriendelijke oevers en luwtemaatregelen. De heer <u>Van den Berg</u> zegt dat deze informatie is meegenomen. De fractie is voor het verbeteren van de waterkwaliteit, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en de andere voorgestelde maatregelen, maar hecht veel waarde aan het nog lopende onderzoek. Zolang de risico's niet explicieter zijn beschreven en voorts niet is aangegeven wat de gevolgen zijn als de maatregelen niet worden uitgevoerd, kan de AWP-fractie echter niet instemmen met de kredietaanvraag. Ook de specifieke nadruk op het daadwerkelijk realiseren van de waterkwaliteit (en niet het maken van kilometers) ontbreekt nog. De heer <u>Schols</u> zegt dat de workshop heeft bijgedragen aan zijn kennis over de pH-waarde. De fractie steunt het uitvoeringskrediet, maar na lezing van de thesis van mevrouw J. Grootveld vraagt 50PLUS zich af of de richtlijnen in de KRW wel kunnen worden behaald. 50PLUS is net als mevrouw Stoop toch wel	

VERSLAG	ACTIE
wat sceptisch over de toename van de nutriënten door de veenlaag en het realiteitsgehalte van het terugdraaien binnen tien jaar. Rijnland moet wel aan de inspanningsverplichting voldoen. Wat als Rijnland de KRW-richtlijnen niet haalt? Mevrouw <u>Leewis</u> is blij met de waardering voor de workshop. Het bleek zinvol om met elkaar een inhoudelijke discussie aan te gaan. In reactie op de vraag over de zinsnede: '1.2 Aanleg van natuurvriendelijke oevers is een geen-spijt maatregel. Natuurvriendelijke oevers zullen andere maatregelen als baggeren, slibvang of flexibel peilbeheer niet negatief beïnvloeden' antwoordt zij dat de maatregelen een positieve invloed hebben op het behalen van de ecologische doelen. Suggestie pilot: mevrouw <u>Leewis</u> kan hierover geen toezegging doen, maar ze neemt deze suggestie wel mee. Bij Schiphol wordt een vergelijkbare oplossing onderzocht (zuiverend moeras met Quaggamosselen). Voorts verwijst zij naar de aangekondigde Exotennota, waarin de visie van het college is verwoord jegens het actief inzetten van Quaggamossel, te weten: liever niet. Maar het gesprek hierover wordt vervolgd. Rijnland moet voldoen aan de KRW en de natuurvriendelijke oevers spelen een belangrijke rol. Zij vindt dat de workshop heeft bijgedragen aan een beter inzicht bij de commissie. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar wat werkt en naar een optimale mix (luwtmaatregelen en natuurvriendelijke oevers). Voor de LP moet er maatwerk komen. Ze constateert dat de commissie unaniem is wat betreft de invulling van de KRW-maatregelen, maar dat deze constructief-kritisch moeten worden gevolgd. Er wordt al een werkbezoek voorbereid aan de LP, mede met het oog op het draagvlak. Hoewel dit er zeker is, zijn er afwijkende meningen. Een aantal partijen blijft voorstander van baggeren. De gemeente wacht op de inrichtingsmaatregelen, die zij deels zelf zullen beoordelen. Er is informatie beschikbaar over private natuurvriendelijke oevers en de mate waarin deze interfereren met de maatregelen van Rijnland. De gevraagde watersysteemanalyse zal worden toegestuurd. Onderbelichte risico's en gevolgen van het niet-uitvoeren van de KRW-richtlijnen/niet behalen van de doelen: Rijnland is verantwoordelijk voordat deel dat het waterschap zelf kan beïnvloeden. Op basis daarvan wordt een plan gesmeed. Het kan dat Rijnland al het mogelijke en financieel haalbare uitvoert, maar desalniettemin de doelen niet haalt. Zij kan niet op de gevolgen vooruitlopen. Brussel houdt Rijnland niet verantwoordelijk. De watergebiedsplannen moeten door de minister worden verdedigd. Maar Rijnland is gehouden aan de gemaakte afspraken in het WBP5. Mevrouw <u>Leewis</u> erkent dat de passage over de risico's wat vaag is, maar moet zich nog beraden op een concretisering. De heer <u>Zweers</u> heeft begrepen dat de voorgestelde maatregelen onder een inspanningsverplichting kunnen vallen die scoort voor de beoordeling van de KRW-doelen. De maatregelen hebben geen effect op de fysisch/chemische waterkwaliteit, maar vallen onder een aparte categorie die ook als zodanig scoort voor de KRW. De fysisch/chemische maatregelen moeten worden gemeten en de uitwerking op de intrinsieke waterkwaliteit moet kunnen worden aangetoond. Daarom is het geld ook goed besteed. De inrichtingsmaatregelen hebben een waarde in zichzelf. Mevrouw <u>Leewis</u> onderschrijft deze visie. Er lopen inspanningsverplichtingen waar Rijnland aan moet voldoen. De heer <u>Schols</u> beklemtoont dat Rijnland nog meer veenplassen beheert en dat er dus meer maatregelen nodig zijn: de aanwas van nutriënten zal doorgaan en het is niet logisch dat binnen tien jaar de opgelegde normen worden behaald. Mevrouw <u>Van Keulen</u> zegt dat het projectteam rekening heeft gehouden met bescheiden onderhoud. De kosten daarvan worden meegenomen in het meerjarenperspectief op de exploitatierekening. Er is een positief effect op de ecologische waterkwaliteit en mogelijk ook een lichte positieve invloed op fysisch/chemische aspecten, met name in verband met luwtmaatregelen (bezinking en dus beter doorzicht). Met subsidie aan particulieren is 850 meter natuurvriendelijke oevers aangelegd. Desgewenst kan het aantal aanvragers worden opgezocht. De regeling is niet meer van kracht, maar de VV kan zelf een nieuwe subsidieregeling (laten) opstellen. Handhaving voortbestaan natuurvriendelijke oevers: er is een nota naleving opgesteld met handhavingsprioriteiten. De VV kan besluiten de handhaving op de natuurvriendelijke oevers toe te voegen. Omvang krediet: het betrof een gemengd krediet voorbereiding voor fysisch/chemisch en uitvoering natuurvriendelijke oevers. Het aanlegdeel stond in november op circa € 1,29 miljoen en nu is dat € 1,3 miljoen. De inhoud is niet gewijzigd en het betreft slechts een afrondingsverschil. Het is niet bekend hoe Brussel reageert als de doelen niet worden behaald. Van origine is de KRW neergezet als een resultaatsverplichting door Brussel en niet als inspanningsverplichting. Brussel blijkt gevoelig voor geleverde inspanningen. De heer <u>Van der Meer</u> wijst erop dat in de stukken van november alleen gesproken werd over	Toezegging

	VERSLAG	ACTIE
	natuurvriendelijke oevers en niet over luwtemaatregelen. Het verbaast hem dat nu wordt gezegd dat het voorstel niet is gewijzigd. Hij is op de hoogte van de nota Naleving Handhaving. Belangrijker is dat een eenmaal door Rijnland genomen en bekostigde maatregel ten gunste van de waterkwaliteit in stand blijft. Daarom is handhaving noodzakelijk. Hoe wordt dit geborgd? Subsidieregeling: is het niet veel effectiever om na te gaan of door revitalisering van de subsidieregeling betere en sneller effecten kunnen worden bereikt? Het is normaal dat er 'in de polder verschillende meningen leven en blijven': is het proces zo ingericht dat Rijnland meent te kunnen spreken namens de meerderheid? De heer <u>Von Faber</u> vindt innovatie belangrijk. Hij oppert om zijn idee samen met enkele collega-commissieleden en een ambtenaar te laten uitwerken. De heer <u>Van den Berg</u> wil ten behoeve van de volledigheid van de besluitvorming en een juiste besluitnota onder risico's minimaal de gevolgen op hoofdlijnen van het niet-halen van de KRW laten benoemen. Het antwoord (we weten niet hoe Brussel reageert) kan daarbij tevens worden genoemd. Tevens moet in de nota als minimumeis worden opgenomen dat de KRW van origine is neergezet als een resultaatsverplichting door Brussel en niet als inspanningsverplichting. Mevrouw <u>Leewis</u> vraagt zich af of een Nota van Wijziging dan wel wijziging wenselijk wordt geacht. Mevrouw <u>Van Keulen</u> zegt in reactie op de vraag van de heer <u>Van der Meer</u> over het ontbreken van luwtemaatregelen in de stukken van november, dat deze per abuis toen onvoldoende waren belicht. De heer <u>Bol</u> beschouwt de vragen van de heer Van der Meer als een oproep. De heer <u>Van der Meer</u> bevestigt dat hij geen herziening van de Nota heeft bepleit of van het beleid: hij wil alleen dat de maatregelen optimaal resulteren in de beoogde effecten. Mevrouw <u>Leewis</u> onderschrijft dit standpunt en begrijpt dat er geen behoefte is aan een Nota van Toelichting. Hoe moet de vraag van de heer Van der Meer over de subsidie worden geduid? De heer <u>Van der Meer</u> roept niet op tot een spoedige herintroductie van de subsidieregeling. Maar bij enthousiasme van particuliere zijde voor maatregelen in dit type plassen, lijkt het hem goed in de stukken de mogelijkheden van de private aanleg op te nemen, alsmede een voorstel om een subsidieregeling daarvoor opnieuw in te stellen. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt toe dat deze suggestie in een volgend KRW-voorstel op voorhand zal worden meegenomen. In reactie op het voorstel van de heer <u>Von Faber</u> (over een memorandum inzake innovatie) antwoordt de heer <u>Pluckel</u> dat er interne afspraken zijn over hoe om te gaan met innovatie. Hij roept de heer Von Faber op zijn voorstel uit te werken en voort te leggen. Mogelijk kan aan de voorkant onderzoeksgeld ter beschikking worden gesteld. Mevrouw <u>Fierens</u> zegt dat in de BOD is bepaald dat initiatiefnota's van de VV op prijs worden gesteld en ondersteuning verdienen. Ze moedigt de heer Von Faber aan het initiatief te nemen. Afgaande op de instemmende gebaren van laatstgenoemde, concludeert de <u>voorzitter</u> dat dit zal gebeuren. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt toe nog even kritisch te bekijken op welke wijze de risico's kunnen worden benoemd. De <u>voorzitter</u> somt de toezeggingen op (de watersysteemanalyse wordt toegestuurd; de risico's als de KRW niet zou worden gehaald worden toegevoegd en in een volgend project zal particulier initiatief worden meegenomen als mogelijkheid voor de uitvoering). Voorts concludeert hij dat de aanvraag als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de VV.	Toezegging Nota van Wijziging
5.b	Kleine vervangingen AWZI's cluster Zuid-Holland De heer <u>Van der Plas</u> kan het voorbereidingskrediet van € 75.000 dat in tweeën door de VV (november 2013 en november 2016) beschikbaar zou zijn gesteld, nergens vinden. De heer <u>Von Faber</u> vraagt zich af of dit niet het uitgelezen moment is om werk te maken van medicijnresten: wanneer gaat het gepraat over in feitelijk beleid en filters? De heer <u>Van der Meer</u> wil weten wat de huidige gebruikscijfers van deze AWZI's zijn en wat de energiekosten bedragen. Welke besparingen worden voorzien op basis van de extra investeringen en wat is de terugverdientijd? In november was er nog geen sprake van aantasting door waterstofsulfide: waarom is deze aantasting niet eerder voorzien en wat is de oorzaak? Zijn er beschermende maatregelen nodig om de gezondheid van medewerkers van Rijnland te beschermen? De heer <u>Haan</u> zal de vraag over de € 75.000 nakijken. De gebruikscijfers zullen worden aangeleverd. Vervanging is aan de orde en dan wordt er gekozen voor een energiezuinige oplossing. De aantasting ontstaat door het samenkomen van afvalstromen in de afvalkelder. Toelichting ambtenaar <u>Versteeg</u>: H₂S-gas ontstaat bij biochemische processen in rioolwater. Hoe langer	

	VERSLAG	ACTIE
	de persleiding, des te meer gas er ontstaat. Door het aanbrengen van een bescherm laag op het beton wordt aantasting voorkomen. De luchten worden afgezogen en dan wordt bepaald wat de samenstelling is. Bij een te hoog gehalte wordt de afvang verwerkt in een biofilter. Medewerkers ondervinden geen schade. De heer <u>Haan</u> zegt dat medicijnresten niet relevant zijn voor wat betreft dit project. Er zijn nog geen normen voor medicijnresten en de effecten op het oppervlaktewater zijn ook nog onvoldoende bekend. Rijnland wil toch alvast nagaan wat er tegen gedaan kan worden. Er wordt bekeken op welke AWZI's onderzoek en praktijkproeven succesvol kunnen plaatsvinden. Naar verwachting zal ultimo 2017, begin 2018 een concreet voorstel gereed zijn. De heer <u>Versteeg</u> voegt toe dat hierover nog een beeldvormende vergadering zal worden belegd. De heer De Booi beantwoordt vragen over de data van de voorbereidingskredieten: deze zijn versluierd opgenomen in verzamelkredieten die in november door de VV beschikbaar werden gesteld. Door toepassing van nieuwe technieken, zal er energie worden bespaard. De exacte besparingen worden toegelicht. De elektrisch-mechanische inventarisatie is uitgevoerd. Op dit moment vinden de civieltechnische werkzaamheden plaats. De waterstofsulfide-problematiek is onlangs ontdekt. Op termijn zal vooraf een inventarisatie beschikbaar zijn van de toestand op een dergelijke AWZI. De heer <u>Van der Meer</u> begrijpt dat H2S een gevolg is van een normaal chemisch proces en dus had dit al veel eerder kunnen worden voorzien. Waarom is er nu plots een scopeverbreiding nodig? De heer <u>De Booi</u> begrijpt de verbazing van de heer <u>Van der Meer</u>. Oorzaak: de H2S-problematiek was per abuis indertijd niet meegenomen. De <u>voorzitter</u> concludeert vervolgens dat het voorstel als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de VV.	
5.c	Vaststellen Integraal afvalwaterketenplan cluster Bollenstreek De heer <u>Haan</u> geeft aan dat dit plan een integralere aanpak van de waterketen bevat, in dit geval met de gemeenten in de genoemde cluster. In de algemene beleidsmodule staan de verplichtingen voor inzameling en zuivering omschreven. Daarnaast is er een aantal maatregelenmodules per zuiveringscluster opgenomen. Per overheid is er een financiële module. De heer <u>Zweers</u> vraagt of het klopt dat dit plan geen gezamenlijke maatregelen c.q. investeringen tot gevolg heeft ter bereiking van het uitgestippelde beleid maar dat het gaat om afstemming van de eigen bevoegdheden per deelnemer op basis van dit plan als gezamenlijk kader. Het plan komt veeleer technisch dan beleidsmatig over. Indien deze interpretatie klopt, kan er in de nabije toekomst behoefte ontstaan aan gezamenlijke maatregelen en uitgaven om de twee kerndoelen te bereiken. Is er dan een financiële verdeelsleutel nodig? Paragraaf risico's: <i>'Intensievere samenwerking vraagt meer tijd, niet alleen van Rijnland maar ook van de partners'</i>: hoe verhoudt zich dit tot de veronderstelde efficiencywinst door het afstemmen van beleid en maatregelen die vele vergunningprocedures ondervangen. Persaldo lijkt tijdswinst dus haalbaar en mogelijk ook financiële winst. Nu worden extra personele uren genoemd (dus ook extra kosten). De heer <u>Zweers</u> acht een geschillenregeling zinvol gezien de samenwerking waarvan toch sprake is. De module beleid bevat amper beleid, met uitzondering van de twee kerndoelen in 1.3. In de module financiële verankering wordt concreet aangegeven wat men op de onderscheiden onderdelen wil bereiken aan maatregelen, die ook doelen bevatten. Een kostenraming per onderdeel ontbreekt. Hij vindt deze opstelling wat tegenstrijdig: in de module beleid staat amper beleid in tegenstelling tot de module financiële verankering. Wat is de gedachtegang? De heer <u>Van den Berg</u> vindt het positief dat er gewerkt wordt aan een integrale aanpak. De fractie vraagt aandacht voor het scheiden van schoon en vuil water. Bij het ontbreken van goede controlemechanismen bij gemeenten kan Rijnland worden geconfronteerd met problemen. Rioned stelt dat 5% van de schoonwateraansluitingen momenteel al verkeerd is aangesloten. Bij uitbreiding van de scheiding en het verschuiven van verantwoordelijkheid naar gemeenten zijn er meer problemen te verwachten. Rijnland moet schoon water leveren. De fractie vindt dan ook dat er permanent bij de AWZI's adequaat moet worden gemonitord door Rijnland zelf. Papieren afspraken zijn immers geen garantie. De AWP vindt dat de gemeenten de zuiveringslasten voor hun rekening moeten nemen: een prima prikkel om meer te gaan afkoppelen dan in het stuk genoemd. Opvallend is dat het woord 'gemeente' amper in de stukken voorkomt, terwijl de verschuiving van de verantwoordelijkheid (mede) naar gemeenten centraal staat. Benchmarking tussen gemeenten: hoe worden zaken doorberekend, wat is de positie van de verschillende gemeenten, de visie van de gemeenten op samenwerking e.d.? Hoe wordt er na de start van integrale samenwerking gemonitord (schoon water)? Het proces moet cijfermatig kunnen worden gevolgd. De bewoners van de Bollenstreek hebben er recht op te weten waar de knelpunten liggen (meer regenbuien,	

VERSLAG	ACTIE
buffers, afscheiden, rioolwaterzuivering, grotere hoeveelheden water, gevolgen van afkoppeling e.d.). De AWP is voorstander van deze integrale aanpak, maar communiceer vanaf het begin naar de ingelanden waarom daarvoor wordt gekozen. Door het afkoppelen zal er meer hemelwater in de ondergrond komen: het goed regelen van afkoppelen en het bergen van regenwater wordt steeds meer een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar zodra het water in de ondergrond is beland, valt dit onder de verantwoordelijkheid van het waterschap. De AWP wil meer aandacht voor deze verschuiving. Bijlage 3: het optellen van de kwantificeerbare voorbeelden komt uit op een besparing van € 3 tot € 4 miljoen. Over welke termijn gaan deze besparingen en hoe worden deze verwerkt in de belastingen? De heer <u>Van Faber</u> sluit zich aan bij de vragen van de AWP. Risico's: 'Voor Rijnland is de benodigde personele inzet voor het IAWKP Bollenstreek geraamd op 3.200 uur voor gehele planperiode (2017-2021). Deze inzet is beschikbaar binnen de huidige formatieruimte'. Betekent dit dat Rijnland hiervoor daadwerkelijk mensen en uren vrijmaakt? Maar hoe wordt er doorgepakt met de partners? Mevrouw <u>Fierens</u> kwalificeert de aanpak als 'Bourgonisch'. Zij waardeert het initiatief en de integrale aanpak. De tekeningen in de bijlage zijn illustratief en de exactheid van de juridische kadering is bijzonder en leerzaam neergezet. De vragen van de heer Zweers over de financiële voordelen en de framing deelt zij. Hoe verhoudt het plan zich tot de nieuwe omgevingswet en hoe ziet de transitie eruit? Hoe kan de formatie de 3.200 uur opvangen? Er wordt veel bestuurlijke tijd gevergd van Rijnland en de gemeenten. Na toetsing aan de vijf kernpunten van Rijnland vraagt de PvdA of er geen sprake is van een extra belasting als gevolg van het overleggen e.d. Waar zit de winst v.w.b. deregulering? Hoe worden de verschillende normen geharmoniseerd? De heer <u>Hermans</u> vraagt waarom dit stuk uit oktober 2016 nu wordt besproken. Het is hem niet duidelijk waarop Rijnland zich vastlegt? Het college wil iets doen aan regeldruk: dat kan worden geconcretiseerd. Hij vraagt het college dit voornemen bondig uit te werken in een plan. Daardoor zal ook de bestuurlijke drukte afnemen. Kernvragen: 'Van wie moet ik dit doen; waarom moet ik het doen; kan het niet beter; kan het niet simpeler?' De VVD adviseert het college advies in te winnen bij Actal, het Adviescollege toetsing regeldruk, dan wel om adviesbureau Syrah informatieanalyse in te huren dat volgens deze methode werkt. De heer <u>Van der Plas</u> is blij verrast met de notitie, de samenwerking en de besparing van € 450 miljoen op het beheer van de waterketen in 2020. Welk deel daarvan komt Rijnland toe? De stukken zijn erg uitgebreid. Maar hoe worden de uitkomsten geborgd? Waarom stijgen de kosten van Rijnland ondanks de besparingen? De wethouder uit zijn gemeente beklagde zich over het ontbreken van financiële steun bij het splitsen van de riolering. De heer <u>Van der Poel</u> sluit zich aan bij veel vragen. De uitvoering laat nog enigszins te wensen over is hem gemeld: hoe benut Rijnland de aanwezige gebiedskennis? Hoe worden bewoners betrokken? Wanneer komt de VV weer in beeld bij een gewijzigd traject? Hij meent dat in deze samenwerking de nutriëntenproblematiek kan worden meegenomen. Mevrouw <u>Stoop</u> is content met het plan dat de gewenste toekomst dichterbij brengt. Zijn er nog meer van deze prachtige integrale afvalwaterketenplannen in de planning? De heer <u>Haan</u> memoreert dat bij de operatie Storm werd gevraagd om een effectievere samenwerking tussen de diverse overheden. Rijnland heeft die handschoen opgepakt en de samenwerking werd dan ook gekwantificeerd in het bestuursakkoord Water (leidend tot minder/meer kosten). Het voorliggende plan is een tussenstap in wat Rijnland op eigen kracht gaat oppakken en wat we slim samen gaan doen. Het bespaart alle gemeenten het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan en Rijnland een zuiveringsplan per cluster. Er is dus sprake van beleid- en regelharmonisatie. Het is waar dat er in teksten over maatregelen en financiën nog verwijzingen staan naar beleid. Maar er wordt gekeken naar het algemene beleid: in afkoppelen, in de prudentie met verkeerde aansluitingen. Het is nog niet geheel duidelijk wat de kosten zijn van de autonomie voor gemeenten: op dit moment zijn de partners nog gehouden aan de financiering en uitvoering van de maatregelen. Er wordt verder gestreefd naar verdere efficiency. Als plannen van de gemeenten besparingen opleveren voor Rijnland, zal het waterschap zijn deel bijdragen. Ontvlechting/ontkoppeling: Rijnland roept gemeenten op om in de programma's van eisen voor nieuwbouw/renovatie standaard op te nemen dat er wordt afgekoppeld en ontvlecht. De kostenbesparingen zijn in de voorbeelden opgenomen, maar het is niet eenvoudig om besparingen in algemene zin te kwantificeren. Er wordt meer gezamenlijk gemeten waardoor investeringen beter op elkaar worden afgestemd tussen gemeenten en Rijnland. Vervolgstappen en mogelijkheden (met bijvoorbeeld Dunea) worden onderzocht. Er wordt gewerkt aan een inzichtelijke infographic. Heeft afkoppeling niet geleid tot problemen vanwege het afstromen in het grondwater? Dat is deels het geval,	

VERSLAG	ACTIE
maar de waterberging in de grond kan ook een deel van de oplossing zijn. Het is deels een gemeentelijke verantwoordelijkheid, deels van huiseigenaren. In het geval van dieper grondwater is de provincie aan zet. Financiële gevolgen: de minder-meerkosten worden vertaald in een kleinere stijging van de belastingen. Als het goed is zal dit tevens gelden voor de gemeentelijke rioollasten. De door Rijnland geleverde inspanningen zouden normaliter zijn gestoken in het eigen zuiveringsplan. Verhouding met de omgevingsvisie: de waterketen vervult een belangrijke rol in de klimaatadaptatie en mitigatie. Maar niet alle klimaatopgaven kunnen door de waterketen worden opgepakt. Rijnland roept gemeenten op om in het Programma van Eisen aandacht te besteden aan waterberging, infiltratiemogelijkheden e.d. Borging van de uitkomsten: de status is gelijkwaardig aan de voormalige gemeentelijke riolerings- en zuiveringsplannen. Vraag gemeente: betaalt Rijnland mee?: niet op voorhand, maar wel via het plan. De inzet van gebiedskennis van bewoners is geborgd, dan wel via de gemeente, dan wel via www.onswater.nl; www.ruimtelijkeplannen.nl. Gemeenten hebben goed zicht op initiatieven en nemen die op in de plannen. De heer <u>Haan</u> deelt de observatie van mevrouw <u>Stoop</u>: 'Dit brengt de toekomst dichtbij'. In dit cluster wordt als eerste het integrale afvalwaterketenplan vastgesteld. In Kennemerland wordt gestart met een ketenschouw. In de Leidse regio en de regio Groene Hart wordt een waterketenplan opgezet. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat deze opzet van samenwerking met de gemeentelijke partners breder zal worden toegepast in relatie tot de omgevingsvisie. De hoogheemraden zullen het thema ook uitdragen in hun hoedanigheid als accounthouder. Op 9 mei vindt er een bijeenkomst plaats over de Bollenstreek en wordt de samenwerking in de waterketen behandeld. <i>Tweede termijn</i> De heer <u>Zweers</u> oppert om binnen afzienbare tijd een toegespitste voortgangsrapportage op te stellen, evenals een publiekssamenvatting. Hij roept het college op om de VV blijvend mee te nemen v.w.b. de evaluatie, de algehele voortgang, de regeling voor (belangen)geschillen e.d. De heer <u>Van der Plas</u> wil weten hoe de genoemde € 450 miljoen worden verdeeld over de gemeenten. De bezuiniging staat niet in de stukken. De heer <u>Haan</u> stelt dat de autonome verplichtingen aanhouden en er derhalve geen geschillenregeling nodig is. Bij de vraag of er effectief wordt uitgevoerd, kunnen diverse belangen een rol spelen en is het mogelijk dat er bestuurlijke verschillen van inzicht ontstaan. Hij licht toe dat er een infographic wordt gemaakt voor communicatiedoeleinden. De VV wordt geïnformeerd over de voortgang via de reguliere voortgangsrapportages. Aanvulling door de <u>ambtelijke ondersteuning</u>: de € 450 miljoen betreft een landelijk bedrag (van de koepels) dat wordt verdeeld. Voortgang: in vervolg op de Visitatiecommissie Peijs is er onlangs een monitor opgesteld. Er wordt specifiek gemonitord op basis van kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid. Deze zal voor de Bollenstreek worden toegepast. De heer <u>Van den Berg</u> constateert dat in bijlage 3 forse besparingen en bedragen worden genoemd maar termijnen noch de invloed op de belastingen worden vermeld. Deze bijlage voegt dan ook weinig toe. In bijlage 2 staan bovendien kostenstijgingen opgenomen, die weliswaar kunnen worden beperkt door de besparingen maar van dit belangrijke aspect van het integraal afvalwaterketenplan wordt geen melding gemaakt. Er wordt deels hoog opgegeven over besparingen, maar elders staat dat de belastingen stijgen. Dus neem of bijlage 3 niet op en vermeld slechts dat er sprake is van besparingen die de kosten drukken, dan wel kwantificeer de posten en zeg wat de gevolgen zijn voor de belastingen als deze aanpak niet wordt gevolgd. De heer <u>Hermans</u> verwijst naar de financiële onderbouwing bij 3.4. (ontwikkeling zuiveringsheffing). Hij begrijpt dat deze opstelling tot een wat diffuus beeld kan leiden. De heer <u>Haan</u> meldt dat tabel 3.4 wordt aangepast (er zit een kopieerfoutje in) en wordt toegevoegd aan de stukken voor de VV¹. Wat voegt bijlage 3 toe en op welke termijn? De heer Haan heeft zelf ook behoefte aan een mogelijkheid om de tariefontwikkeling gezamenlijk te sturen. Dit aspect zal in het MJP worden opgenomen. De heer <u>Pluckel</u> antwoordt dat van de € 450 miljoen de besparingsdoelstelling voor Rijnland is bepaald op € 24 miljoen. Er wordt gewerkt aan een transparant inzicht. Het streven is erop gericht om in het MJP of de BURAP helderheid te verschaffen.	

¹ Noot secretaris: Een NvW is toegezegd maar de niet correcte bijlage 'IAWKP-module Financiële verankering Rijnland' blijkt vanwege een technisch mankement niet goed gekoppeld te zijn. Dit is voor de VV hersteld.

VERSLAG		ACTIE
	<u>Ambtelijke aanvulling</u>: er is een landelijke monitor ontwikkeld die door alle subregio's zal worden gebruikt om de besparingen in beeld te brengen en bij te houden. Rijnland gaat dezelfde methodiek gebruiken. Tot de zomer 2017 wordt met de gemeenten gewerkt aan een uitwerking. In Q4 zal een beter beeld beschikbaar zijn. De <u>voorzitter</u> constateert dat het plan als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de VV.	
6.	RONDVRAAG	
6.a.	Proces Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ) De heer <u>Zweers</u> zegt dat het proces nog niet is afgerond. Hij acht het verstandig te wachten met de beslissing om het format ook voor andere processen te hanteren totdat het format compleet is. Aan welke andere strategische bestuursprocessen wordt gedacht (zoals de nutriëntenproblematiek)? Mevrouw <u>Fierens</u> roept het college op om eventuele valkuilen mee te nemen in 'best practices', die daardoor aan waarde winnen. De heer <u>Van der Plas</u> vraagt zich af wat de status en intentie van het stuk zijn: reflectie of is het een carte blanche voor de toekomstige werkwijze? Hij is enthousiast over de aanpak, maar er is op sommige punten maatwerk nodig. Hij ontwaart in het stuk helaas geen verbeterpunten. De heer <u>Haan</u> meldt dat in de vorige VV is bepaald om de TOZ een richtinggevend besluit mee te geven: dit deelproces is nu afgerond. Hij licht toe dat een les is dat de wijze waarop de input van de VV verwerkt is een stuk voor de vervolgstap(pen) beter toegelicht kan worden.	
7.	RONDVRAAG Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.	
8.	SLUITING De <u>voorzitter</u> sluit de vergadering af om 12.50 uur onder dankzegging voor ieders inbreng.	